

ИЗВЕШТАЈ ЗА РОДОВО ОДГОВОРНО БУЏЕТИРАЊЕ

за 2022 година

1. Податоци за избраната Програма

Име на програмата:

Квалитетно и инклузивно средно образование (еднакви можности на момчињата и девојчињата).

Сектор (организациона единица) надлежен за спроведување на програмата:

Сектор за средно образование, образование на возрасни и доживотно учење

Центар за стручно образование и обука

Сектор за финансиски прашања, Одделение за буџетска координација

Сектор за ученички и студентски стандард

Вид на програмата

Хоризонтална

Вертикална

Како програмата е поврзана со Стратегијата за родова еднаквост 2021-2026:

Во Стратегијата за родова еднаквост 2021-2026 нотирано е дека целосно родово сензитивно и рамноправно образование ќе се постигне со задржување во образовниот процес на девојчињата од ранливите групи, поттикнување на девојчињата да се образуваат во полиња што се сметаат за „машки“, а кои како професии се повеќе платени и овозможуваат поголем избор на работни места, односно се професии на иднината.

Во Стратегијата за родова еднаквост 2021-2026 нотиран е податок дека во средните училишта, во учебната 2018/2019, ученички има повеќе во гимназиско образование (14 849 наспроти 12 674), додека ученици има повеќе во стручното образование (23 557 наспроти 18 945).

Врз основа на ваквите бројки на запишани студенти во средните стручни училишта низ годините, едни од стратешките приоритети и цели на Министерството за образование и наука се и усогласувањето на стручното образование и обука со потребите на пазарот на трудот, како и модернизирањето на системот за стручно образование и обука.

Програмата „Квалитетно и инклузивно средно образование (еднакви можности на момчињата и девојчињата)“ е поврзана со следниве стратешки цели и приоритети од Стратегијата за родова еднаквост 2021-2026 година:

Општа цел 2. Подобрување на положбата на жените во сите области на јавниот и приватниот живот

Специфична цел 2.6: Родово сензитивни образование и наука

2. Вовед

Со Програмата „Квалитетно и инклузивно средно образование“, предмет на детална анализа се следниве три струки:

- Градежно – геодетска;
- Земјоделско - ветеринаринарна и
- Шумарско - дрвопреработувачка.

3. Позадина/контекст

Програмата „Квалитетно и инклузивно средно образование“ произлегува од стратешкиот приоритет на Владата на Република Северна Македонија „Квалитетно образование достапно за сите, согласно побарувачката на пазарот на трудот, развој и унапредување на културата и спортот“, односно приоритетните цели „Развивање квалитетно образование достапно за сите, кое ќе создава кадар способен за логично и критично размислување, базирано на анализи и факти“, образование во функција на личности кои ќе ги почитуваат и негуваат граѓанските права, толеранцијата, различностите, воспитување во духот на мултикултурализмот и оспособување за потребите на пазарот на трудот и афирмирање и унапредување на културата, развој и унапредување на образованието, на јазиците на припадниците на заедниците“.

Целта на оваа програма е обезбедување квалитетно и инклузивно средно образование и унапредување на ученичкиот стандард.

Согласно образованиот систем во Република Северна Македонија, средното образование е задолжително и бесплатно и опфаќа ученици/чки на возраст од 15-17/18 години.

Реформата на стручното образование и обука е тесно поврзана со промените на пазарот на трудот. Имено, потребите на пазарот на трудот, влијаат и во обликување на моделот на стручно образование и обука, како систем насочен кон создавање на човечки ресурси за потребите на пазарот на трудот, преку вработување или самовработување. Односот помеѓу овие две компоненти е взаемно условен и поврзан. Иницијативата за легислативни промени во сегментот на стручното образование и обука се наоѓа во Стратегијата за образование за 2018-2025 година. Имено, Стратегијата за образование 2018-2025 година го констатира следното “Бројот на стручни предмети во наставниот план е најнизок во Европа, околу 52% (наспроти 70% во Европа) и најголем број на општи предмети во стручното (околу 42%) со што

стручното образование е повеќе општо – образовно. Исто така, бројот на часови за практична обука е исклучително низок, во просек 20-30%, наспроти европскиот тренд од над 60%.” Истовремено, Стратегијата за образование 2018-2025 година, ги поставува следните приоритети: 1) Усогласување на стручното образование и обука со потребите на пазарот на трудот, 2) Подобрување на средината за учење и квалитетот на стручното образование и обука, 3) Зголемување на опфатот во стручното образование и обука и 4) Подобрување на капацитетите на човечките ресурси.

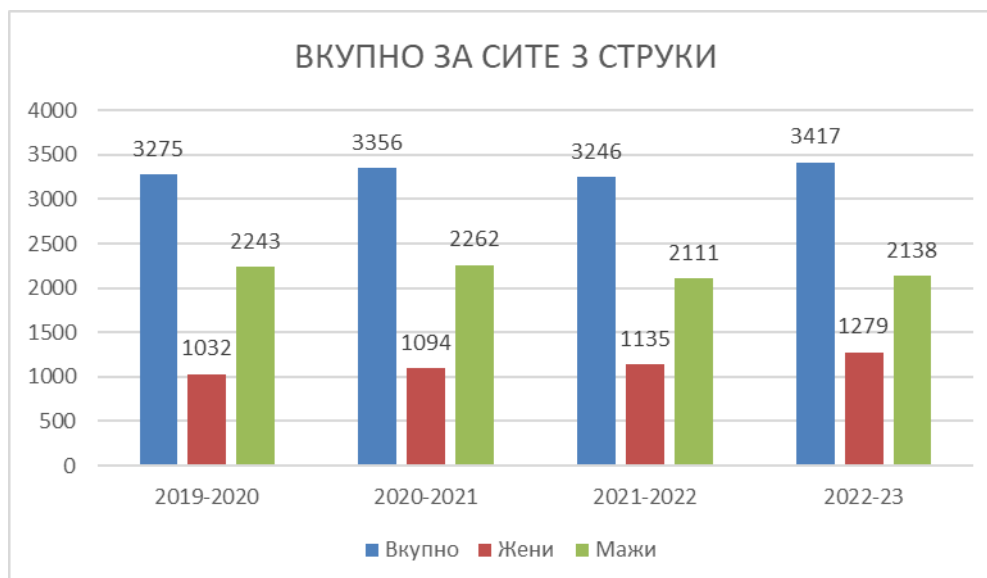
Имајќи предвид дека фокусот на уписните политики е средното стручно образование кое се покажува како дефицитарно и нуди просперитет за младите, најбројна категорија се стипендиите за ученици што се запишаа во дуални паралелки во четиригодишно стручно образование, но и ученици што се запишаа во тригодишно средно стручно образование.

Согласно гореспоменатото, а имајќи ја предвид анализата која министерството ја направи во однос на запишаните момчиња и девојчиња во средно стручно образование, произлезе потребата од избор на оваа програма. Предмет на детална анализа се следниве три струки:

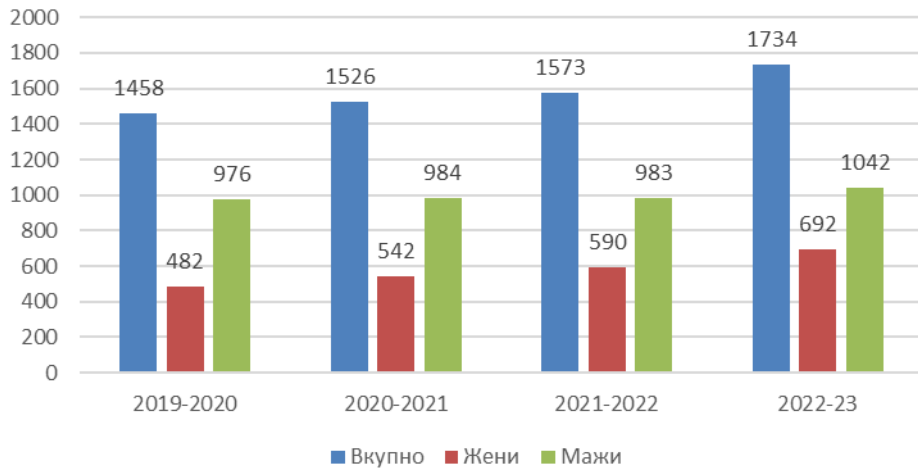
- Градежно – геодетска;
- Земјоделско - ветеринаринарна и
- Шумарско - дрвопреработувачка.

4. Остварени резултати, промени и влијанија (се следат почетните состојби и индикаторите кои укажуваат на промени)

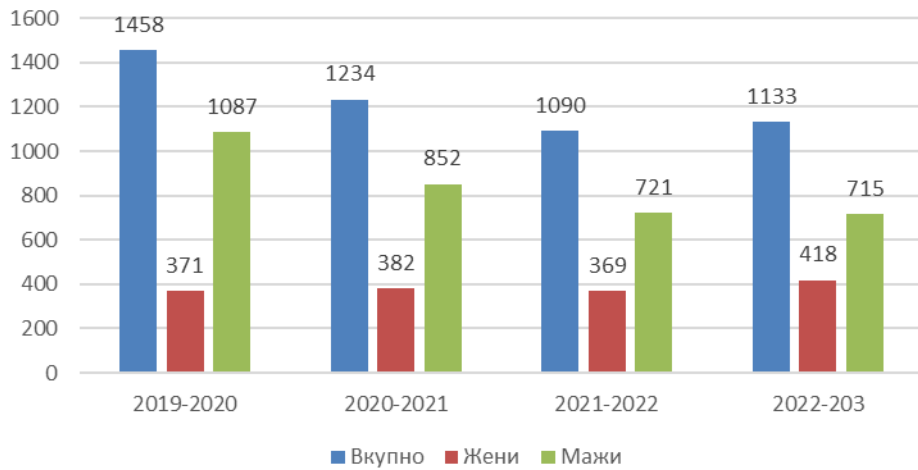
4.1. Остварени резултати, промени и влијанија:

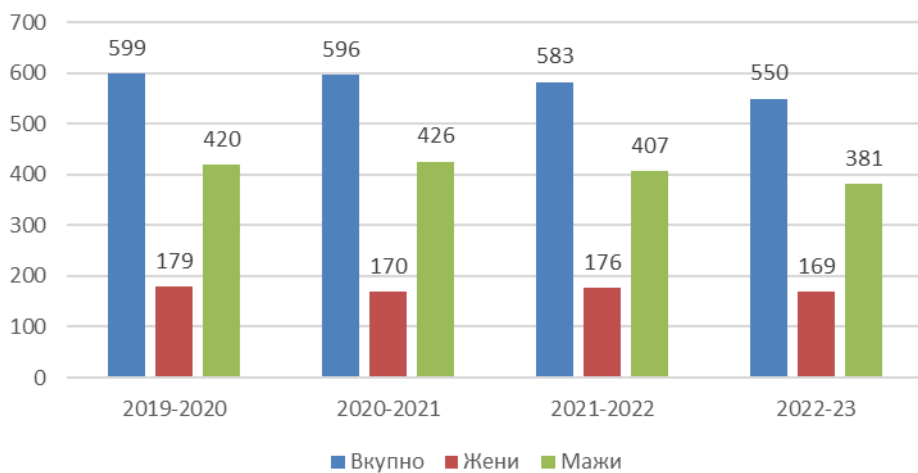
Градежништво и геодезија

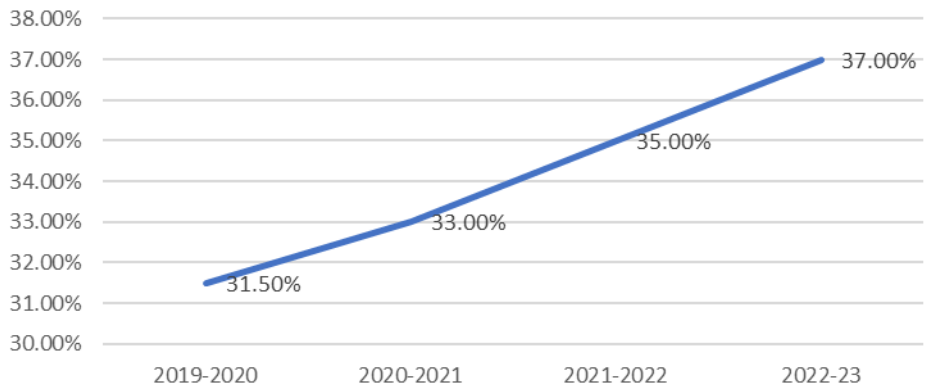
Земјоделство, рибарство и ветеринарство

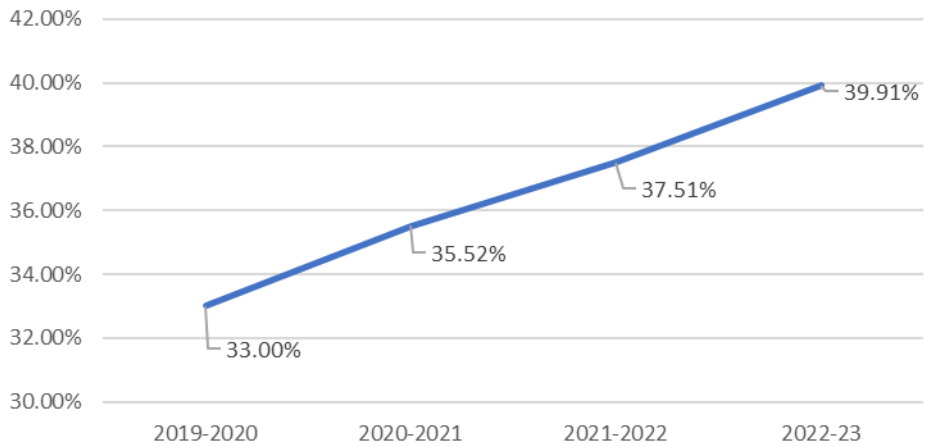
Шумарство и обработка на дрво

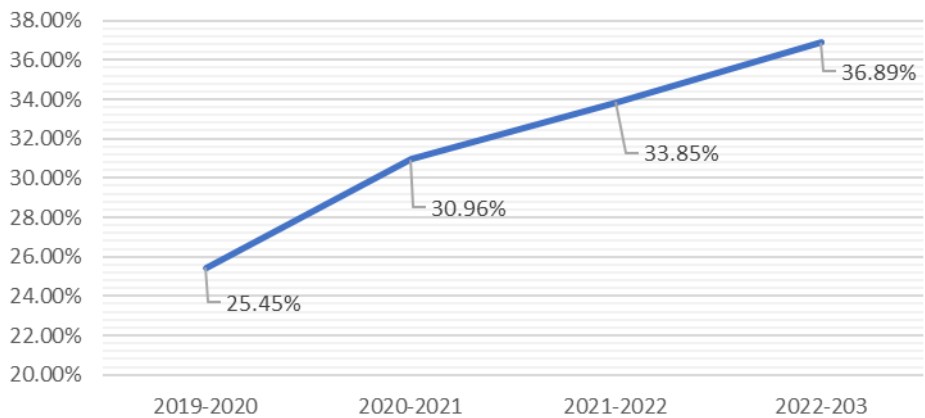
Процентуално учество на жени во вкупниот број на запишани ученици

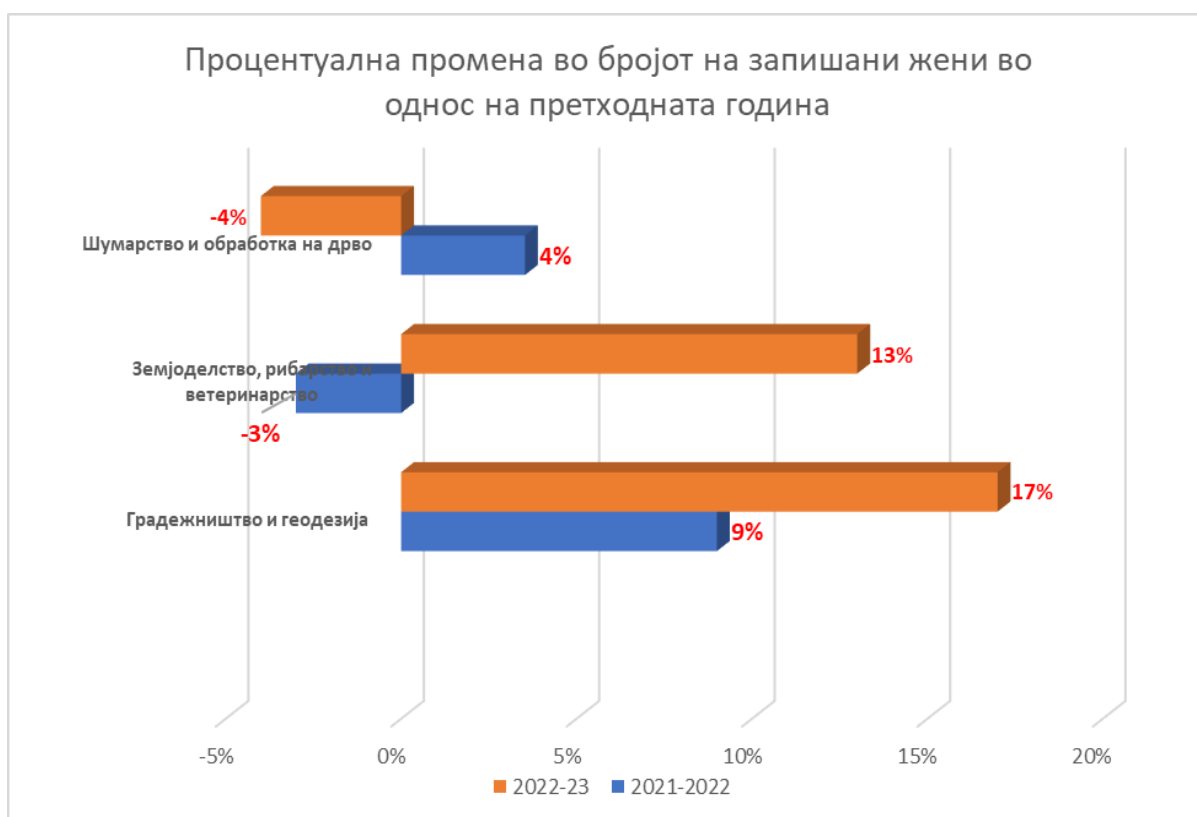

Процентуално учество на жени во вкупниот број на запишани ученици на градежништво и геодезија

Процентуално учество на жени во вкупниот број на запишани ученици на земјоделство, рибарство и ветеринарство

Со цел промоција на средното стручно образование како остварлива можност за кариера, проектот Образование за вработување во Северна Македонија – E4E@mk финансиран од Швајцарската агенција за развој и соработка и поддржан од Министерството за образование и наука, на 31.05.2022 година организираше Дигитален саем за средно стручно образование.

Дигиталниот саем за средно стручно образование беше наменет за сите ученици во деветто одделение и нивните класни раководители од сите основни училишта во државата, каде им се претставени различните стручни образовни профили на идните средношколци.

Настанот се одвиваше преку платформата Zoom Webinar и тоа во исто реално време за сите училишта на територија на Република Северна Македонија.

На дигиталниот саем се вклучиле и го следеле повеќе од 80% од учениците во деветто одделение на ниво на цела територија на државата.

Родово разделени податоци за доделени стипендии на струките кои се предмет на разгледување на родово буџетска изјава 2022:

СТИПЕНДИИ ПО СТРУКИ	2022/2023			
	М		Ж	
	број	средства	број	средства
Градежно-геодетска струка	18	567.000	48	1.512.000
Земјоделско-ветеринарна струка	15	472.500	25	787.500
Тригодишно образование	120	3.780.000	47	1.480.500
Дуални паралелки	696	21.924.000	616	19.404.000

5. Анализа на буџетски алокации (планирани и потрошени средства, по корисник, дополнителни средства, специфични трошоци за жени).

Во анализата на буџетските алокации можете да се водите од:

Анализа на потрошените средства во однос на поставените индикаторите за таа програма;

Процентвалната распределба на трошоците на мажите и жените:

Вкупно реализираните средства за потпрограма средно образование за 2022 година изнесуваат 571.691.406 денари.

Реализирани средства за потпрограмата за регионални центри за стручно образование и обука изнесуваат 295.111.540 денари.

Вкупниот буџет за потпрограма средно образование за 2023 година, изнесува 669.162.000 денари.

За 2023 година доделени се 438.229.000 денари за трите регионални центри за стручно образование и обука, „Моша Пијаде“ Тетово, „Киро Бурназ“ Куманово и „Ванчо Питошевски“ Охрид.

6. Тесни грла и научени лекции (Како можеме да ја подобриме во иднина политиката/програмата за да обезбеди подобри резултати согласно дефинираните индикатори)

Во тек се активностите за носење на нов Закон за средно образование и нова Концепција за средно образование кои како и Концепцијата за основно образование и Законот за основно образование, ќе се темелат на промовирање на инклузивност, родова рамноправност, толеранција и недискриминација по било каков основ.

Со кампањата „Учи паметно работи стручно“ (дел од проектот „Образование за вработување“) која се спроведуваше во целата држава по трет пат оваа учебна 2022-2023 година а која беше

во насока на зголемување на привлечноста, квалитетот и релевантноста на стручното образование се промовираше стручното образование како образование за сите, не само како можност за момчињата кои по завршување на истото, можат да излезат на пазарот на трудот со стекнати соодветни вештини, знаење, а со тоа и компетенции.

Проектот Образование за вработување“ направи анализа за потребите на родова еднаквост во стручното образование. Истиот е планирано да направи истражување на учениците од деветите одделенија да се види каков начин на комуникација истите најчесто користат за истата да се искористи подоцна во насока на пуштање „порака“ до идните средношколци за промовирање на еднакви можности.

Почнати се активности поврзани со проценката на родовото влијание на политиките за обука и вработување на младите, организирани од We Global и како дел од истите се воведува систем на следење на учениците кои го завршуваат средното образование со посебна назнака дека ќе постои графа за род (Tracersystem). Првите активности веќе се спроведуваат во таа насока а веќе за календарска година ќе имаме и првични податоци.

Министерството за образование и наука, оваа година ќе ги разгледа можностите за доделување на стипендии и за структурата „Шумарство и обработка на дрво“, со цел стимулирање на учениците за стимулирање на учениците за продолжување на средното училиште токму на оваа струка.

7. Заклучоци и препораки

- Зајакнување на средните стручни училишта преку насоки и обуки на раководителите и наставниот кадар за промоција на еднакви можности и надминување на родовите стереотипи и предрасуди за стручното образование.
- Редовна и континуирана промоција на атрактивноста на дефицитарните струки кои се обработуваат во оваа родово буџетска изјава, пред учениците во основно образование, со посебен акцент на мотивирање на девојчиња.
- Зајакнување на системот за кариерно насочување и советување, со посебен акцент на елиминирање на родовите стереотипи за „машки“ и „женски“ професии.

бр. 08-4745/1
25.04.2023 година

Одобрил
Министер за образование и наука / Ministër e Arsimit dhe e Shkencës

Doc.Dr. Jeton Shaqiri, c.p